

УДК 378.14

DOI: 10.12958/2227-2844-2020-1(332)-269-278

**Христенко Дмитро Олександрович**,  
аспірант, викладач кафедри теорії і методики фізичного виховання  
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної  
ради, м. Харків, Україна.  
dimakhristenko1996@gmail.com  
<https://orcid.org/0000-0002-2858-2116>

### **ВИХОВНА КОМПЕТЕНЦІЯ ЯК УМОВА ЕФЕКТИВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ**

Компетентнісний підхід – це спроба привести вищу освіту у відповідність з потребами ринку праці, запитами особистості й суспільства. Компетенції закладаються в освітній процес вищої школи технологіями, змістом, стилем життя навчального закладу, взаємодією між викладачем та здобувачем освіти. Тому і підготовка спеціалістів у вищій школі України повинна визначатися саме якістю державних освітніх стандартів, навчальних планів і програм, моделей випускників, а також ступенем кваліфікації викладацького складу, рівнем навченості студентів, станом виховної роботи і матеріально-технічної бази та соціально-побутових умов здобувачів освіти і викладачів.

Державна національна програма «Освіта», Закон України «Про фізичну культуру і спорт», Концепції виховання дітей та молоді у національній системі освіти, «Фізичне виховання в системі освіти України», цільова комплексна програма «Фізичне виховання – здоров'я нації» орієнтують сучасну вищу школу на виховання фізично здорового й духовно багатого молодого покоління. Це є необхідною умовою утвердження здорового способу життя українського суспільства в цілому.

Останнім часом активізувалась увага вчених щодо досліджень питань здорового способу життя та його збереження (Казанжи І., 2011; Краснощок І. П., 2019; Школа О. М., 2018; Zhamardiy V., Shkola O., Bezpaliiy S., Kalynovskyi B., Vasylenko O., Ivanochko I. & Prontenko K., 2019). За висновками багатьох досліджень виявляється, що серед об'єктивних і суб'єктивних причин різкого зниження рівня здоров'я громадян нашої країни основними є такі: соціально-економічна криза, глобально-економічні проблеми, слабка матеріально-технічна база закладів освіти, недосконала структура системи охорони здоров'я, відсутність у багатьох людей пріоритету здоров'я та мотивації до введення здорового способу життя засобами будь-якої рухової активності. Саме мотивація до занять фізичними вправами (зокрема,

настільним тенісом) є одним з провідних чинників збереження й зміцнення здоров'я.

Виходячи з визначених проблем, виникла необхідність виявлення причин та рекомендацій щодо впровадження здорового способу життя здобувачам вищої освіти: наслідки обмеження їх рухової активності; значення рухової активності під час навчання в закладах освіти. Суспільство, досягнувши величезних технічних успіхів, опинилось перед фактом того, що збільшилась кількість негативних чинників та їх негативний вплив. У сучасному світі відбувається напружений пошук шляхів позитивних орієнтирів життєдіяльності, прогресивних шляхів розвитку, у переорієнтуванні всієї освіти на розвиток особистості.

Дійсно, в сучасних умовах життя в Україні склалася критична ситуація зі станом здоров'я підростаючого покоління. На даному етапі відомо, що майже 30% студентської молоді мають відхилення у здоров'ї, понад 44% – незадовільну фізичну підготовку і близько 26% – мають низький рівень фізичної підготовки. Тому проблема здоров'я молоді людини стала сьогодні однією з найбільш актуальних.

*Мета дослідження* полягає у сприянні створення педагогічних умов для підвищення рівня виховної культури, креативності та життєвої компетентності здобувачів вищої освіти, до здорового способу життя.

*Методи дослідження:* аналіз і узагальнення літературних даних за проблемою дослідження, узагальнення досвіду фахівців з фізичного виховання і спорту шляхом бесід, опитування та анкетування, педагогічні спостереження за освітнім процесом студентів.

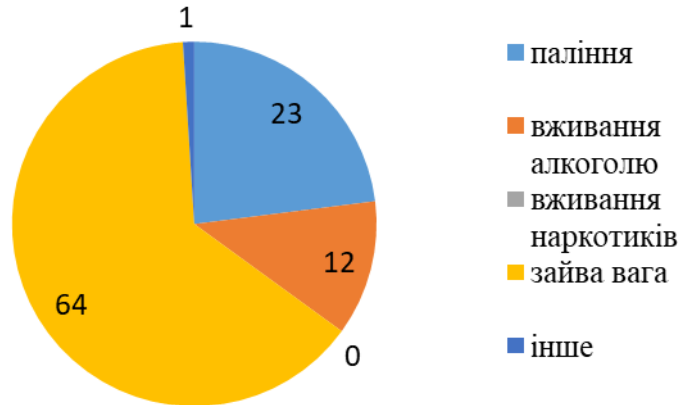
Аналізуючи дані літературних джерел (Дубасенюк О. А., 1999; Троцько Г. В., 1995; Donchenko V. I., Zhamardiy V. O., Shkola O. M., Kabatska O. V. & Fomenko V. H., 2020), є очевидною дуже мала кількість досліджень, які розглядали б формування здорового способу життя як комплексну систему освітньо-виховних заходів, у яких бере участь не тільки окрема особа, яка турбується про здоров'я свого народу. Це потребує наукового забезпечення комплексного підходу до реалізації розвиваючої, виховної та оздоровчої функції освіти.

Існуюча система освіти не повністю формує необхідної мотивації до здорового способу життя, а знання здобувачів освіти про здоровий спосіб життя не є досконалими та переконливими. Основною причиною цього, є те, що рекомендації щодо здорового способу життя нав'язується молоді в навчальній та категоричній формах.

Провівши спостереження на базі Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради було виявлено, що більшість здобувачів освіти молодших курсів не володіють необхідними знаннями і не проявляють готовності до застосування набутих знань про здоровий спосіб життя в подальшій життєдіяльності.

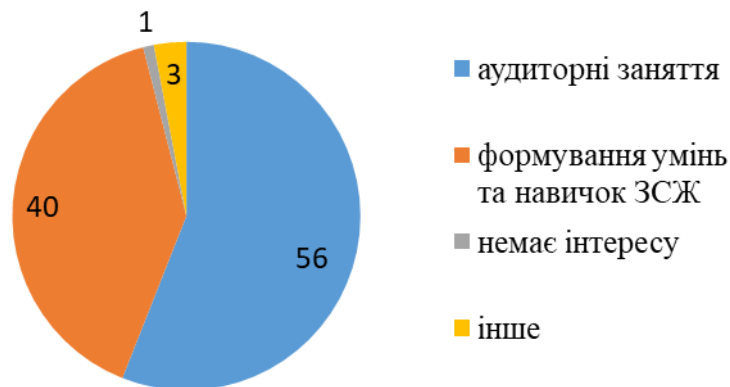
Аналіз показав, що серед студентів перших курсів немає таких звичок як паління, вживання алкогольних та слабоалкогольних напоїв,

наркотиків. Але актуальною шкідливою звичкою стало переїдання (особливо в нічний час). Багато студентів мають зайву вагу (64%), що негативно впливає на їх нормальний здоровий розвиток (рис. 1).



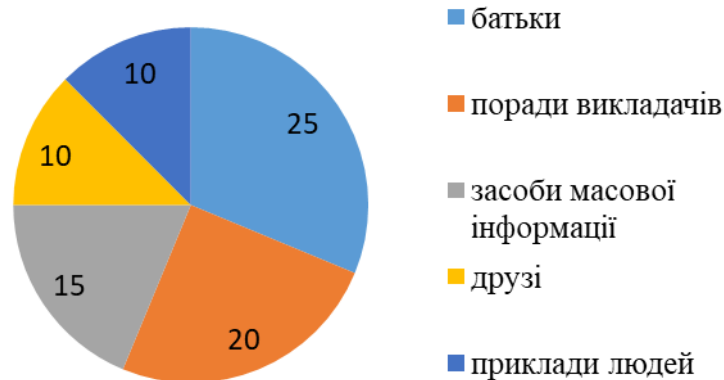
*Рис. 1.* Результати опитування здобувачів вищої освіти щодо ведення здорового способу життя

Було отримано інформацію (рис. 2), що студенти отримують основну інформацію про здоров'я людини та способи його збереження на заняттях з різних дисциплін академії (56%), формування умінь та навичок, необхідних для здоров'я – на заняттях фізичного виховання, рухливих та спортивних ігор, під час спортивних змагань тощо (40%).



*Рис. 2.* Засоби доведення інформації до здобувачів вищої освіти щодо здорового способу життя

Що стосується про вплив здорового способу життя та його формування (рис. 3): вплив мають батьки (35%), поради викладачів (20%), засоби масової інформації (15%) та приклад друзів (10%), приклади відомих людей (10%).



*Рис. 3.* Градація впливів на здоровий спосіб життя на здобувачів вищої освіти

Аналогічна ситуація складається майже у всіх закладах освіти серед молоді.

Отже, у формуванні здорового способу життя нагальною проблемою залишається слабка мотивація до виконання будь-якої справи та її дотримання. Низка досліджень доводить, що набагато більшу увагу респонденти приділяють окремим його чинникам, наприклад, здоровому харчуванню, забуваючи про гігієнічну гімнастику, дотримання режиму дня тощо. Тоді, як здоровий спосіб життя максимально реалізується лише в повному комплексі загальновідомих заходів.

Фахівці з фізичної культури і спорту зобов'язані прививати потребу до рухової активності й здорового способу життя шляхом проведення теоретичних занять з різних видів рухової активності (зокрема, настільного тенісу), їх вплив на організм людини, отримуючи тим самим стійкий інтерес до занять з фізичного виховання в закладі освіти, до самостійних занять фізичними вправами. Для цього в закладах освіти необхідно створити певне мотиваційне та практичне підґрунтя до активної рухової діяльності молоді, яке б дозволило сформувавши стійкі переконання пріоритетності особистого здоров'я, високої працездатності та довголіття.

Дослідження також показало, що більшість батьків (97%) позитивно відносяться до питань здорового способу життя, але при цьому батьки не досить гарно можуть показати це на особистому прикладі (21%).

**Висновки.** Отже, необхідно виробляти в сучасній молоді цілісну програму оздоровлення та обов'язково проводити пояснювальні мотиваційні заходи (бесіди, екскурсії, туристичні походи та інші виховні заходи), проводити роз'яснювальну роботу серед дорослих та дітей стосовно засобів масової інформації, які частіше всього мають шкідливий вплив, а саме рекламування алкогольних напоїв, цигарок,

замість здорового способу життя. Тому що до майбутнього викладача висуваються високі вимоги володіння обсягом загальнонаукових і спеціальних знань, які постійно збільшуються, також моральна чистота, вимоглива доброта, душевна щирість, любов до дітей. Усе це має професійний статус. Успіх реалізації усіх ланок педагогічної підготовки здобувачів освіти визначається впровадженням у практику навчання нових підходів до її організації і сучасних педагогічних технологій. Розробляючи і впроваджуючи нові технології в освітній процес педагогічного закладу освіти слід подбати про те, щоб змінити ставлення здобувачів освіти до педагогічної роботи, стимулювати позитивну мотивацію і прагнення займатися позаурочною виховною роботою з повною віддачею сил і творчості, забезпечити ситуацію успіху для кожного.

У перспективі подальших розвідок слід приділити увагу професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту, саме з оздоровчим типом мислення, здатних формувати в молоді мотивації до здорового способу життя та гармонійного розвитку особистості.

#### **Список використаної літератури**

- 1. Казанжи І.** Формування виховної компетентності майбутніх учителів початкових класів в умовах євроінтеграції. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. № 4 (Ч. 1), 2011. С. 149–154.
- 2. Краснощок І. П.** Виховна компетентність майбутнього педагога: зміст та структура. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, (182), 2019. С. 90–98.
- 3. Дубасенюк О. А.** Концептуальні положення теорії професійної виховної діяльності педагога. *Педагогіка і психологія*. 1999. № 4. С. 91.
- 4. Троцько Г. В.** Професійно-педагогічна підготовка студентів до виховної роботи в школі. Харків, 1995. 184 с.
- 5. Школа О. М.** Применение здоровьесберегающих технологий на занятиях физического воспитания студентов. *Інноваційна педагогіка*, 2018. Вип. 5. С. 58–62.
- 6. Zhamardiy V., Shkola O., Bezpaliy S., Kalynovskyi B., Vasylenko O., Ivanochko I. & Prontenko K.** Tecnologías modernas de fitness en la educación física de los estudiantes. *Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores*, 2019, 7.
- 7. Donchenko V. I., Zhamardiy V. O., Shkola O. M., Kabatska O. V. & Fomenko V. H.** Health-saving competencies in physical education of students. *Wiadomości Lekarskie*, 2020, 73(1).
- 8. Zhamardiy V., Shkola O., Ulianova V., Bilostotska O., Okhrimenko I., Okhrimenko S. & Bloshchynskiy I.** Influencia de las tecnologías de acondicionamiento físico en el desarrollo de las cualidades físicas de los jóvenes estudiantes. *Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores*, 2019, 7.
- 9. Halaidiuk M., Maksymchuk B., Khurtenko O., Zuma I., Korytko Z., Andrieieva R., Strykalenko Y., Zhosan I., Syvokhop Y., Shkola O., Fomenko O. & Maksymchuk I.** Teaching approaches in extracurricular physical activities for 12-14-year-old pupils under environmentally unfavourable conditions. *Journal*

*of Physical Education and Sport*, 2018. Vol. 18(4). Art. 344.  
**10. Shkola O. M.** Introduction of the fitness technologies in the physical training of students of institutions of higher education. *Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*, 2018. Vol. 64. P. 213–216.

### References

- 1. Kazanzhi, G.** (2011). Formuvannya vikhovnoyi kompetentnosti` majbutni`kh uchiteli`v pochatkovikh klasi`v v umovakh yevroi`ntegraczi`yi [Formation of educational competence of future primary school teachers in the context of European integration]. *Problemi pi`dgotovki suchasnogo vchitelya*. 4 (Ch. 1). S. 149–154 [in Ukrainian].
- 2. Krasnoshhok, G. P.** (2019). Vihovna kompetentni`st` majbutn`ogo pedagoga: zmi`st ta struktura [Educational competence of the future teacher: content and structure]. *Naukovi` zapiski. Seri`ya: Pedagogi`chni` nauki*, (182). S. 90-98 [in Ukrainian].
- 3. Dubasenyuk, O. A.** (1999). Konceptual`ni` polozhennya teori`yi profesi`jnoyi vikhovnoyi di`yal`nosti` pedagoga [Conceptual provisions of the theory of professional educational activity of the teacher]. *Pedagogi`ka i` psikhologi`ya*. 4. S. 91 [in Ukrainian].
- 4. Troczko, G. V.** (1995). Profesi`jno-pedagogi`chna pi`dgotovka studenti`v do vikhovnoyi roboti v shkoli [Vocational and pedagogical preparation of students for educational work in school]`. Kharki`v. 184 s. [in Ukrainian].
- 5. Shkola, O. M.** (2018). Primenenie zdorov`esberegayushhikh tekhnologij na zanyatiyakh fizicheskogo vospitaniya studentov [The use of health-saving technologies in the classes of physical education of students]. *G`nnovaczijna pedagogi`ka*. V. 5. S. 58–62 [in Russian].
- 6. Zhamardiy, V., Shkola, O., Bezpaliy, S., Kalynovskyi, B., Vasylenko, O., Ivanochko, I. & Prontenko, K.** (2019). Tecnologías modernas de fitness en la educación física de los estudiantes. *Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores*. 7.
- 7. Donchenko, V. I., Zhamardiy, V. O., Shkola, O. M., Kabatska, O. V. & Fomenko, V. H.** (2020). Health-saving competencies in physical education of students. *Wiadomości Lekarskie*, 73(1).
- 8. Zhamardiy, V., Shkola, O., Ulianova, V., Bilostotska, O., Okhrimenko, I., Okhrimenko, S. Bloschynskiy I.** (2019). Influencia de las tecnologías de acondicionamiento físico en el desarrollo de las cualidades físicas de los jóvenes estudiantes. *Dilemas Contemporáneos: Educación, Política y Valores*, 7.
- 9. Halaidiuk, M., Maksymchuk, B., Khurtenko, O., Zuma, I., Korytko, Z., Andrieieva, R., Strykalenko, Y, Zhosan, I., Syvokhop, Y., Shkola, O., Fomenko, O. & Maksymchuk, I.** (2018). Teaching approaches in extracurricular physical activities for 12-14-year-old pupils under environmentally unfavourable conditions. *Journal of Physical Education and Sport*. Vol. 18(4). Art. 344.
- 10. Shkola, O. M.** (2018). Introduction of the fitness technologies in the physical training of students of institutions of higher education. *Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Vol. 64. P. 213–216.

**Христенко Д. О. Виховна компетенція як умова ефективної професійної діяльності викладача фізичного виховання**

Компетентнісний підхід – це спроба привести вищу освіту у відповідність з потребами ринку праці, запитами особистості й суспільства. Компетенції закладаються в освітній процес вищої школи технологіями, змістом, стилем життя навчального закладу, взаємодією між викладачем та здобувачем вищої освіти. Тому підготовка фахівців у вищій школі України повинна визначатися саме якістю державних освітніх стандартів, навчальних планів і програм, моделей випускників, а також ступенем кваліфікації викладацького складу, рівнем навченості студентів, станом виховної роботи і матеріально-технічної бази та соціально-побутових умов студентів і викладачів.

Метою статті є сприяння створенню педагогічних умов для підвищення рівня виховної культури, креативності та життєвої компетентності здобувачів вищої освіти, до здорового способу життя.

Методи дослідження: аналіз і узагальнення літературних даних за проблемою дослідження, узагальнення досвіду фахівців з фізичного виховання і спорту шляхом бесід, опитування та анкетування, педагогічні спостереження за освітнім процесом студентів.

Результати дослідження виявили наступне: необхідно виробляти в сучасній молоді цілісну програму оздоровлення та обов'язково проводити пояснювальні мотиваційні заходи (бесіди, екскурсії та інші виховні заходи). Також необхідно проводити роз'яснювальну роботу стосовно засобів масової інформації, які частіше всього мають шкідливий вплив формування замість здорового способу життя. В роботі виявлена перспектива впровадження різних видів рухової активності в заняття студентів закладів освіти з метою їх здоров'язбереження. Це дає можливість розробляти варіанти проведення занять з фізичного виховання в закладах вищої освіти з метою успішної реалізації освітньої стратегії, направленої на оздоровлення української нації. Тому що до майбутнього викладача висуваються високі вимоги володіння обсягом загальнонаукових і спеціальних знань, які постійно збільшуються, також моральна чистота, вимоглива доброта, душевна щирість, любов до дітей. Усе це має професійний статус. Успіх реалізації усіх ланок педагогічної підготовки здобувачів освіти визначається впровадженням у практику навчання нових підходів до її організації і сучасних педагогічних технологій. Розробляючи і впроваджуючи нові технології в освітній процес педагогічного закладу освіти слід подбати про те, щоб змінити ставлення здобувачів освіти до педагогічної роботи, стимулювати позитивну мотивацію і прагнення займатися позаурочною виховною роботою з повною віддачею сил і творчості, забезпечити ситуацію успіху для кожного.

*Ключові слова:* студенти, здоров'я, настільний теніс, мотивація, освіта, фізична культура, спорт.

**Христенко Д. А. Воспитательная компетенция как условие эффективной профессиональной деятельности преподавателя физического воспитания**

Компетентностный подход – это попытка привести высшее образование в соответствие с потребностями рынка труда, запросам личности и общества. Компетенции закладываются в образовательный процесс высшей школы технологиями, содержанием, стилем жизни учебного заведения, взаимодействием между преподавателем и соискателем высшего образования. Поэтому подготовка специалистов в высшей школе Украины должна определяться именно качеством государственных образовательных стандартов, учебных планов и программ, моделей выпускников, а также степенью квалификации преподавательского состава, уровнем обученности студентов, по состоянию воспитательной работы и материально-технической базы и социально-бытовых условий студентов и преподавателей.

Целью статьи является содействие созданию педагогических условий для повышения уровня воспитательной культуры, креативности и жизненной компетентности соискателей высшего образования, к здоровому образу жизни.

Методы исследования: анализ и обобщение литературных данных по проблеме исследования, обобщение опыта специалистов по физическому воспитанию и спорту путем бесед, опросы и анкетирование, педагогические наблюдения за образовательным процессом студентов.

Результаты исследования выявили следующее: необходимо производить в современной молодежи целостную программу оздоровления и обязательно проводить пояснительные мотивационные мероприятия (беседы, экскурсии и другие воспитательные мероприятия). Также необходимо проводить разъяснительную работу относительно средств массовой информации, которые чаще всего оказывают вредное влияние на формирование вместо здорового образа жизни. В работе выявлена перспектива внедрения различных видов двигательной активности в занятия студентов учебных заведений с целью их здоровьесбережения. Это дает возможность разрабатывать варианты проведения занятий по физическому воспитанию в учреждениях высшего образования с целью успешной реализации образовательной стратегии, направленной на оздоровление украинской нации. Потому что до будущего преподавателя предъявляются высокие требования владения объемом общенаучных и специальных знаний, которые постоянно увеличиваются, также нравственная чистота, требовательная доброта, душевная искренность, любовь к детям. Все это имеет профессиональный статус. Успех реализации всех звеньев педагогической подготовки соискателей образования определяется внедрением в практику обучения новых подходов к ее организации и современных педагогических технологий. Разрабатывая и внедряя новые



технологии в образовательный процесс педагогического учебного заведения следует позаботиться о том, чтобы изменить отношение соискателей образования к педагогической работе, стимулировать положительную мотивацию и стремление заниматься внеурочной воспитательной работой с полной отдачей сил и творчества, обеспечить ситуацию успеха для каждого.

*Ключевые слова:* студенты, здоровье, настольный теннис, мотивация, образование, физическая культура, спорт.

### **Khrystenko D. Educational Competence as a Condition for Effective Professional Activity of a Teacher of Physical Education**

A competency approach is an attempt to bring higher education into line with the needs of the labor market, the needs of the individual and society. Competencies are embedded in the educational process of higher education by technology, content, lifestyles of the educational institution, interaction between the teacher and the applicant of higher education. Therefore, the training of specialists in the higher school of Ukraine should be determined precisely by the quality of state educational standards, curricula, graduate models, as well as the degree of qualification of the teaching staff, the level of students' education, the state of educational work and material and technical base and social and living conditions of students and teachers.

The purpose of the article is to promote the creation of pedagogical conditions for raising the level of educational culture, creativity and vitality of higher education applicants, to a healthy lifestyle.

Research methods: analysis and synthesis of literature data on the research problem, generalization of the experience of specialists in physical education and sports through interviews, surveys and questionnaires, pedagogical observations on the educational process of students.

After observing on the basis of the Municipal Establishment "Kharkiv Humanitarian-Pedagogical Academy" of the Kharkiv Regional Council, it was found that most junior education applicants do not have the necessary knowledge and do not show willingness to apply the acquired knowledge about a healthy lifestyle in future life.

The results of the study revealed the following: in modern youth it is necessary to carry out a holistic program of rehabilitation and to conduct explanatory motivational events (conversations, excursions and other educational events). It is also necessary to carry out explanatory work regarding the media, which most often have a harmful effect on the formation instead of a healthy lifestyle. The work reveals the prospect of introducing various types of motor activity in the classes of students of educational institutions with the aim of their health. This makes it possible to develop options for conducting physical education classes in higher education institutions in order to successfully implement an educational strategy aimed at improving the Ukrainian nation. Because the future teacher has high demands for mastering the volume of general scientific and special

knowledge, which is constantly increasing, as well as moral purity, exacting kindness, sincere sincerity, love for children. All this has a professional status. The success of implementation of all units of pedagogical training of educational recipients is determined by the introduction into practice of learning new approaches to its organization and modern pedagogical technologies. When developing and introducing new technologies in the educational process of a pedagogical institution of education, it is necessary to take care to change the attitude of the learners to the pedagogical work, to stimulate positive motivation and the desire to engage in extra-curricular educational work with the full dedication and creativity, to ensure their success and creativity.

*Key words:* students, health, table tennis, motivation, education, physical education, sport.

Стаття надійшла до редакції 04.01.2020

Прийнято до друку 27.01.2020 р.

Рецензент – д. п. н., проф. Караман О. Л.